

KKI
ELEMZÉSEK

KE-2022/60.

Titkos háború Délkelet-Európában

A Secret War in South East Europe

BARABÁS T. JÁNOS

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

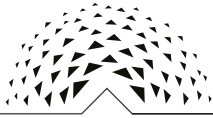
Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Barabás T. János, 2022.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2022.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2022.60>

Összefoglalás: Oroszország délkelet-európai informális térfoglalását lehet akár „titkos háborúnak” is tekinteni. Elemzésemben nyilvános forrásokból merítettem, ami csak egy kis része lehet a titkos háború valós történéseinek, de így is tanulságos, amennyiben tükrözi a média percepcióját a témáról, valamint prioritásokat, trendeket sejtet. Első látásra Oroszország veszít moldovai, romániai, bulgáriai befolyásából, elbukja a titkos háborút. A Nyugat technikai fölénye már a hagyományos operatív ügynöki munkaterületén is tapasztalható, számos orosz ügynök bukott le pl. az arcfelismerőtechnológia miatt. De éppen a gyorsan változó kiberhadviselés mutat rá, hogy a titkos háború folyamata nem lineáris, inkább hullámzó és konfúz, győztest csak hosszútávon hirdethetünk – bár az, hogy mit jelent a győzelem, és azt az államok pontosan milyen összessége éri el, szintén bizonytalan. 2022–2023 telén várhatóan lelassulnak majd az ukrajnai hadműveletek, 2023-ban pedig egy rendkívül bonyolult, és sok előre alig látható veszéllyel terhes, globális szintű biztonságpolitikai játszma várható.

Kulcsszavak: Románia, Moldova, Bulgária, Oroszország, EU, USA, NATO, biztonságpolitika, kiberhadviselés

Summary: *Russia's informal influence in South-East Europe can be considered as a 'secret war'. My analysis draws on public sources, which may be only a small part of what is actually happening in the secret war, but it is still instructive in that it reflects media perceptions of the issue and suggests certain priorities and trends. At first glance, Russia is losing influence in Moldova, Romania, Bulgaria, and is failing in the secret war. The technical superiority of the West is also evident in the field of traditional operational agent fieldwork, with many Russian agents being brought down by facial recognition technology, for example. But it is precisely the rapid pace of cyber warfare that shows that the process of covert war is not linear, but rather sinuous and confused, with victory only in the long term –although what victory means and what exact grouping of countries would eventually reach it is in question.. During the winter of 2022–2023, operations in Ukraine are expected to slow down, and in 2023, we can expect an extremely complex security game with many unforeseeable dangers, operating at the global level.*

Keywords: Romania, Moldova, Bulgaria, Russia, EU, USA, NATO, security policy, cyber warfare

BEVEZETÉS

Az utóbbi évszázadok történelme bizonyítja, hogy a hírszerzés, a kémelhárítás, valamint a titkos politikai–gazdasági nyomásgyakorlás és a propaganda – vagyis a titkos háború –egyrészt megelőzi a fegyveres konfliktusokat, másrészt döntően

befolyásolja azokat. Kevesen tudják, hogy az első világháború utolsó nagy német támadása, az 1918-as tavaszi offenzíva elsősorban azért vallott kudarcot, mert a franciák megfejtették a német katonai rejtjelet, és hatékonyan meg tudták szervezni az ellentámadást. Erwin Rommel tábornok is addig volt sikeres Észak Afrikában 1942-43 között, amíg hírszerzése, és rádiós és légi felderítése hatékony volt, illetve amíg a brit kódfejtők fel nem túrázták teljesítményüket. Minden bizonnyal ez így lesz a mostani, 2022. február 24-én kezdődött ukrajnai háborúval is, tehát térségünk politikai elemzése pontosabb lehet a titkos háború trendjeinek feltárása által. Elemzésem célja, hogy a NATO délkeleti szárnyán dűlő titkos háború vázolásával politikai és biztonságpolitikai folyamatokat fogalmazzak meg 2022–23 időszakra. Három országot vizsgálok elsősorban – Moldovát, Romániát, Bulgáriát – , mert külpolitikai elemzőként ezek a kutatási területeim. Moldova ugyan nem NATO-tagállam, semlegessége alkotmányba van foglalva, de vannak kisebb közös projektjei a NATO-val, a Chişinău-i legfelsőbb bíróság (az Amerikai Egyesült Államok gyakorlatához hasonlóan) egyben az alkotmánybíróság is, és 2022 őszén hajlik arra, hogy vészhelyzet esetében engedélyezze NATO-tagállamok csapatainak állomásozását az ország területén. A használt adatokat az online nyilvánosságból és magánbeszélgetésekből merítettem.

A TITKOS HÁBORÚ FOGALMA

Szinte minden konfliktus nyilvánossága tele van a titkos háborúról való spekulációkkal, vádakkal és a hírszerzési kudarcok felhánytorgatásával. Valóban, a titkosszolgálatokat leggyakrabban akkor kritizálják, amikor a dolgok látszólag rosszul sülnek el. A politikusok különösen szeretik a „titkosszolgálati kudarc” kifejezést. A rossz politikai döntésekről gyakran ezzel vonják el a figyelmet. Amióta a Bush-adminisztráció az öbölháborúban tévedett az iraki tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatban, a hírszerző közösségek kerültek a hírszerzési termékek nyilvános használatát. Ha megégetted a szádat, még a joghurtba is belefújsz – tartja a balkáni közmondás. A titkos háború szerepe az ukrajnai inváziót megelőzően, és azóta is teljesen új fejezetet jelent a hírszerzés nemzetközi ügyekben való politikai és diplomáciai felhasználásában. Ennek két különböző, de egymással összefüggő oka van. Először is, az orosz inváziót megelőző év átütő és tanulságos sikert jelent a hírszerzésnek egy olyan ágában, amely inkább a tévedéseiről híres: a stratégiai figyelmeztető hírszerzésben. Másodsor, a hírszerzéssel kapcsolatos nyilvános átláthatóság, párosulva a nyílt forrású hírszerzés (OSINT) képességeinek példátlan átalakulásával, lehetővé tette a politikusok, diplomaták és védelmi közösségek számára, hogy felfedjék Oroszország háborús előkészületeit és szándékait.

2022-ben a nyugati kormányok hajlandóak voltak nyilvánossá tenni az információkat és értékeléseket, hogy alátámasszák a közelgő orosz agresszióra vonatkozó figyelmeztetéseket. Ők és a médiaszervezetek is jelentős mértékben nyílt

forrású (pl. média, internet) hírszerzési adatokból merítettek, hogy figyelmeztetéseiket meggyőzőbbé tegyék a nyilvánosság és a szövetséges kormányok számára. Ez lehetővé tette, hogy a nyilvánosságban megragadják a kezdeményezést az oroszokkal szemben. Bár az inváziót nem lehetett megakadályozni, a titkos háború új értelmet nyert, és főleg a vizsgált délkelet-európai térségben a mindennapok részévé vált.

A TITKOS HÁBORÚ DÉLKELET-EURÓPÁBAN

A média hírek segítségével az alábbiakban egy rövid belpolitikai összefoglaló után ismertetem a Moldova, Románia és Bulgária területén zajló titkos háborút 2022. február 24. és 2022. december 1. között.

MOLDOVA

Politikai háttér

Az ukrajnai orosz invázió súlyosbította a [biztonsági kockázatokat](#) Moldovában, növelve a jelenleg inaktív, 1992 óta befagyott szakadár Dnyeszteren-túli területtel kapcsolatos konfliktus újjáéledésének valószínűségét. Ez a kockázat magas lenne, ha Oroszország sikereket érne el Odessza tartományban, amit jelenleg valószínűtlennek értékelek. Oroszország ukrajnai háborúja jelentős gazdasági kockázatokat is jelent Moldovára nézve, a rövid távú kilátásokat pedig tovább rontja a 2022-es nyári aszály is. Bár Moldova GDP-növekedési előrejelzése jelenleg 2022-ben 0,2%, 2023-ban pedig 2,0%, Európa más részeinek gyengülő kilátásai, valamint Moldova energiabiztonságával kapcsolatos aggodalmak ronthatnak ezen. Úgy tűnik, hogy a fogyasztói árak inflációjának magas üteme stabilizálódott 2022. július–szeptember között (éves szinten körülbelül 34%).

Az orosz invázió [humanitárius következményei](#) megdöbbentőek. A moldovai belügyminisztérium adatai szerint 2022. október végéig több mint 660 000 szerencsétlen menekült érkezett Moldovába a szomszédos Ukrajnából, és ebből csaknem 95 000 maradt (a teljes lakosság 3,5%-a) az országban. Chişinăuban 2021 augusztusa óta az EU-párti Cselekvés és Szolidaritás Párt (Partidul Acţiune şi Solidaritate, PAS) kormányoz 60%-os parlamenti többséggel. A PAS támogatja Maia Sandu elnököt is. Ez az összehangolás jelentős változást jelez a moldovai politikai dinamikában, ami a kormány stabilitását vetíti előre leaglább 2024 végéig. A 2021–2025-ös PAS-kormány, amelyet Natalia Gavrilița volt pénzügyminiszter vezet, egy sor reformot tervez a közhivatalok és a kormányzati kiadások átláthatóságának növelése, az igazságszolgáltatás reformja, valamint a korrupció csökkentése érdekében. A bizalom jeleként a Nemzetközi Valutaalap (IMF) 2021 decemberében

hivatalosan is jóváhagyta az új hároméves hitelmegállapodást, amely megerősíti a kormány álláspontját és erősíti a reformok lendületét. Ennek ellenére a végrehajtást lelassította a 2021 végén kialakult gázválság és a szomszédos Ukrajnában folyó háború. Valószínű, hogy az oroszok a nyári Chişinău-i ellenzéki tüntetések alábbhagyása után is megkísérik, hogy kihasználják Moldova gazdaságilag nehéz helyzetét, de a nyugati segítségek miatt nem valószínű, hogy ezek a kormány lemondását eredményezik.

A szakadár, Oroszország által támogatott Dnyesztermellék helyzete valószínűleg nem oldódik meg egyhamar. Oroszország háborús erőfeszítései továbbra is Donbászra összpontosulnak. Abban az esetben, ha az orosz erők Ukrajna megszállt területeiről behatolnak Dnyeszteren túlra, és bejelentik anektálását, Moldova valószínűleg nem próbálná meg erőszakkal visszafoglalni a szakadár régiót.

Mivel az orosz haderő Kelet-Ukrajnában megrekedt, Moszkva moldovai lépései, a Chişinău-i tüntetések, az energiaszállítás leállítása, és a transznisztriai mérenyletek céljai homályosak, inkább hosszútávon jelentkezhettek, és a Nyugat figyelmének eltereléséről is szó lehet. Az elmúlt hónapok lehetőséget adtak Chişinăunak a felkészülésre, gázt és áramot kap Romániából és Bulgáriából, bár utóbbiak nem fedezik a teljes szükségletét. Moldova készenlétbe helyezte biztonsági erőit, és az országban zajló nyilvános viták most a fegyveres erők feladatairól is szólnak. Minél több ideje van Moldovának, hogy megvédje magát akár egy Dnyeszteren túli támadás ellen, akár az orosz erőkkel kombinált Dnyeszteren túli támadás ellen, annál gyorsabban és hatékonyabban tud majd reagálni. Mit tegyen Európa és a Nyugat? A legjobb biztosítás Moldova számára természetesen az, ha továbbra is támogatja az ukrán fegyveres erőket, amelyek megállítják az orosz offenzívát a Donbászban. Ha Moszkva fegyveres erői nem jutnak el a Dnyeszteren túli terület közelébe, katonailag semmi komoly dolog nem történhet.

A moldovai titkos háború főbb eseményei

A titkos háború felfutásának első komoly jele volt, amikor [2022. április 22-én Rusztán Minékájév](#) tábornok, az Oroszországi Középső Katonai Körzet parancsnoka felvázolta országa Ukrajna elleni háborújának második szakaszának célját. A cél nem csak az ország keleti részén fekvő Donbász-régió elfoglalása volt, hanem Ukrajna déli partvidékének ellenőrzése is – és a „kapcsolatfelvétel” a moldovai szakadár Dnyeszteren túli köztársasággal. A Kreml hivatalosan hallgatott az ügygel kapcsolatban, az orosz külügyminisztérium pedig cáfolta, hogy tervei lennének a Dnyeszteren túlra vonatkozóan. Ám nem sokkal ezután, április végén a Dnyeszteren túli hatóságok kijelentették, hogy „a köztársaság érdekeinek védelmében fognak döntéseket hozni”. Mivel Transznisztria de facto az [FSZB és a GRU biztonsági szolgálatai](#) által működtetett orosz hadműveleti bázis, ez vagy elszakadást vagy

más katonai előkészületeket jelentett Moszkva ukrajnai háborús erőfeszítéseinek támogatására. Napokkal később a Dnyeszteren túli lakatlan és jelentéktelen katonai célpontok elleni kisebb robbantásos támadások ürügyként szolgáltak a Dnyeszteren túli hatóságok számára, hogy általános mozgósítást rendeljenek el és szigorítsák a biztonsági intézkedéseket. Mik lehetnek tehát Oroszország szándékai? Az egyesített orosz és szeparatista katonai kontingens vannak olyan erők, mint a moldovai fegyveres erők. [Tiraszpol hadereje](#) nagyjából egy-két orosz gépesített zászlóaljából áll, 8000 helyi segéderővel együtt, amelyek túlnyomórészt könnyű gyalogságból és az MGB (a KGB utódja) félkatonai biztonsági erőiből állnak. Ebben a számban azonban túl kicsik ahhoz, hogy önállóan részt vegyenek az Ukrajna elleni háborúban.

Az ukrajnai háború kihívására a moldovai kormányzat, parlament [2022 áprilisában megkezdte a titkosszolgálatok és az igazságügy reformját](#). Ez utóbbit az tette lehetővé, hogy szintén áprilisban kipattant a hírekbe egy kémbojtárny, Jevgenyij Kuzmin volt vezető moldáv titkosszolgálati tiszt oroszpartí propagandát terjesztett álnéven a Telegram internetes portálon, valamint a SIS ([Serviciul de Informatii si Securitate](#) – Információs és Biztonsági Szolgálat) moldáv titkosszolgálat belső ügyeiről is posztolt. Letartóztatását kiberhadviselési technikák, hálózatelemzés tette lehetővé. Alexandru Musteata, akit [Maia Sandu elnök](#) választott a SIS igazgatói posztjára, 2022 június elején kezdte el működését. Ő korábban a Soros Alapítványánál, valamint Natalia Gavrilita miniszterelnök tanácsadójaként dolgozott. Elődje, [Alekszandr Eszaulenko](#) akkor mondott le a SIS vezetői posztjáról, amikor az őt kinevező Igor Dodon volt szocialista oroszbarát államfőt letartóztatták korrupciós vádakkal.

Az [EU tagsági lehetőséget](#) ajánlott Ukrajnának és Moldovának 2022 júniusában, amihez Ukrajna „[katonai komponens nélküli biztonsági garanciát](#)” is kért. Ha a tényleges felvételi tárgyalások megkezdődnek, akkor Brüsszel számot kell vessen a két ország hivatalos területén állomásozó orosz haderővel. Ha marad hosszútávon az orosz jelenlét a két államban, és nem lehet kizárni ezt a lehetőséget, akkor a térség a titkos háború, a szervezett bűnözés, és a csempészet melegágya lesz. Mindezt a problémahalmazt tehát összefüggésekben és hosszútávon érdemes vizsgálni.

[2022 őszén utcai tüntetések](#) és rendzavarások zajlottak Moldovában, amelyek a gazdasági nehézségekért a kormány lemondását követelték, és oroszbarát politikai fordulatot szorgalmaztak. Fő szervezője ezen megmozdulásoknak Ilian Sor moldovai üzletember és politikus volt. A Sor Párt 8%-kal rendelkezik a parlamenti képviselők körében, de vezetőjük, az oroszbarát politikát folytató Ilian Sor az ügyészségi korrupciós vádak elől szökésben van Izraelben. Izrael nem hajlandó kiadni őt, jelezve, hogy nem törekszik minden áron konfrontálódni Oroszországgal. A moldáv nyugatbarát média több alkalommal lehozott híreket, amelyeknek forrásaként az ukrán titkosszolgálat, a [SBU van megjelölve](#), és amelyek a tüntetések mögötti az orosz kormányzati támogatást tárják fel.

Ezen információk hatására az [US Treasury](#) – az amerikai pénzügyminisztérium – szankciókat hozott Ilan Sor ellen. Az Egyesült Államok ezen szankciót bejelentő dokumentuma szerint moldovai és amerikai tisztviselők attól tartanak, hogy a Kreml Moldovát aláásó erőfeszítései csak fokozódhatnak, ha Ukrajnában további veszteségeket szenved el az orosz hadsereg: „Az utóbbi időben, amikor Oroszország katonai kudarcokkal és az ukrajnai brutális fellépése miatti globális felháborodással szembeül, Oroszország ügynökei egyre kétségbeesettebb intézkedéseket fontolgatnak, hogy megakadályozzák befolyásának további erózióját”.

Sor 2022 szeptember végén [átvette Moldova két fő oroszbarát helyi tévécsatornájának](#) irányítását, ami jelentős platformot biztosít számára, hogy Moszkvához közel álló programját előmozdítsa. Az SBU által [lehallgatott kommunikációból kiderül](#), hogy az orosz szolgálat, az FSZB egy orosz politikai stratégákból álló csapatot küldött Sor pártjának tanácsadására. A Sor-pártot úgy kellett pozícionálni, mint a „konkrét cselekvés” pártját, amely „a szó valódi értelmében populista”, egy olyan párt, amely „jobbá teszi az emberek életét” – írták az orosz stratégák az FSZB-nek készített jelentésükben, amely a [The Washington Post](#) által átvezetett dokumentumok között szerepelt.

A fentebb említett ukrán [SBU szolgálat által megszerzett dokumentumokban](#) az is szerepel, hogy az orosz szolgálat, az FSZB Moldováért felelős vezetője, Dmitrij Miljutyin annak az Igor Csájkának a munkatársa, aki a Chişinău-i oroszbarát civil szervezet, a Gyelovájá Roszija elnöke, és egyben nagyvállalkozó is. Az US Treasury dokumentuma Csájkára is kiterjeszti a szankciókat, azzal az indoklással, hogy Dmitrij Peszkov Kreml szóvivővel együtt kidolgozott egy Moldovát destabilizáló tervet, és Sandu államfőt utcai zavargásokkal, előrehozott választással meg akarja bukztatni. A SBU alapos munkát végezhetett, a The Washington Post lap szerint mintegy [6000](#) Miljutyin és Csájka urak között [elfogott üzenetet](#) mutatott be a Nyugatnak. Ezekben Igor Csájka úgy szerepel, mint a FSZB térségbeli „pénztárcája”.

A SBU-dokumentumokból kiderül, hogy a közelmúltig az FSZB elsődleges eszköze Moldovában a Szocialista Párt volt, amelyet Igor Dodon vezetett, aki 2016 és 2020 között Moldova Moszkva-barát elnöke volt. Csájka sosem rejtette véka alá Dodonhoz fűződő szoros kapcsolatait: a hivatalos cégbejegyzések szerint 2019 óta Dodon öccsével közösen tulajdonolt oroszországi ingatlan- és hulladékgazdálkodási vállalkozásokat. A Szocialista Párt stratégiája azonban csúnyán visszaütött 2020-ban, amikor az elnökválasztásokon a moldovai lakosság elutasította Dodont, miután korrupciós botrányok sorozatába keveredett. Egy 2019-ben kiszivárgott, titokban rögzített videón [Dodon elismerte](#), hogy a Kreml finanszírozta, pénzt kapott többek között a Gazpromtól, és azt mondta, hogy havonta 800 000 és 1 millió dollár közötti összegre van szüksége, hogy fedezze pártja „működési költségeit”. Az FSZB által felbérelt politikai stratégák 2021 szeptemberében [jelentették Moszkvának](#), hogy a Szocialista Párt veresége a parlamenti választásokon abban az évben „rendszerszintű válság eredménye” volt, és hogy Dodon olyan személy, akinek „visszafordíthatatlanul sérült a hírneve”,

és akit „sebészi pontossággal” kell eltávolítani a politikai színtérről. Ezek után Dodon lemondott a szocialista párt elnökségéről, és a Gyélovájá Rosszija civil szervezet által létrehozott Orosz-Moldovai Üzleti Tanács nevű NGO elnöke lett. A moldovai kormányzat értékelésében is bukott emberré válhatott Dodon, mert kiengedték háziőrizetéből.

Úgy tűnik Moszkva Ilan Sor személyében találta meg Dodon utódját. A már említett FSZB tanácsadók Sor Pártnak ajánlott intézkedései között szerepelt, hogy a „negatív háttér” – feltehetően Sor korábbi büntetőjogi felelősségre vonását – töröljék, és próbálják megtisztítani az interneten megjelenő képét. A stratégák azt javasolták, hogy újságíróknak „jutalmat” ajánljanak fel, és hogy „ellenőrzést szerezzenek a bírósági döntések felett”. 2019-ben egy orosz üzletember Sor segítségével nyerte el a Chişinău-i reptér koncesszióját. Sor tehát fontos lehet Oroszországnak, és arra számítok, hogy az általa szervezett moldovai tüntetések a tél előrehaladtával, a megélhetési nehézségek súlyosbodásával újra vehemensen beindulnak.

Első látásra Oroszország veszít moldovai befolyásából. De éppen a gyorsan zajló kiberhadviselés mutat rá, hogy a titkos háború folyamata nem lineáris, inkább hullámszerű. Ezt sugallja a következő eseteírásom.

[Az USA Kongresszusa által támogatott RISE oknyomozó újságírószervezet](#) moldovai és ukrán tagjai 2017-ben nyilvánosságra hozták, hogy a Dnyesztermelléki szakadár terület mobil- és internetoperátor cége, az Ukrajnában is aktív Intertelecom lehallgatja és követi a legtöbb ukrán politikust és katonai vezetőt. Az orosz FSZB szolgálatnak dolgozó Intertelecom az első négy legnagyobb ukrain telekommunikációs szolgáltató között volt, és az ország területének 86%-át fedte le beleértve a Krímet és a Donbászt. Az ukrán titkosszolgálat, az SBU 2016-ban letartóztatta az Intercom ukrain vezetőit, akik tagadták a kémkedési vádakot, de a cég a mai napig működik Transznisztriában, és képes ukrain területeket is lehallgatni. Ez utóbbiról esettanulmányt mutattak be 2022 júniusában a RISE moldovai zártkörű képzésen, ahol egy bolgár szakember kijelentette, hogy [rendezvényüket lehallgatja](#) a szintén transznisztriai, Szergej Ganzsa vezette Interdnestrcom cég, amely nem megfelelően akkreditált módon internetes IP címeket szolgáltat felhasználóknak (pl. a moldovai RISE szervezetnek). Az IP-cím (Internet Protokoll) egy egyedi [hálózati kód](#), amelyet a számítógépek egymás azonosítására használnak. Az Interdnestrcom Bulgáriában is be van jegyezve egy moldáv szocialista politikus néven, és Ukrajnában, Bulgáriában, Romániában, Moldovában működik félhivatalosan. Az esetből arra következtettek, hogy: 1. Az oroszok egy lépéssel előbb voltak a Nyugatnál a kelet-európai kiberháborúban – de csak napjainkig; 2. Az USA széleskörű titkosszolgálati összefogással, a magáncégek, a média és NGO-k segítségével lép fel az oroszok ellen; 3. Az ügy nemzetközi politikai korrupciót takar, ebben a hálózatban sok más is történhet; 4. Az USA által létrehozott kiberháborús együttműködés valódi politikai érdekeket mutat, és vélhetően üzleti kapcsolatokat egyenget.

ROMÁNIA

Politikai háttér

A román belpolitika a választások óta elmúlt két évben [kevésbé polarizálódott](#) Romániában, aminek oka, hogy a demokratikus normák és az intézmények a politikusok pillanatnyi impulzusai fölé kerekedtek, valamint a kormánykoalíció pártjai lefedik a politikai spektrumot a jobboldaltól a baloldalig (Nemzeti Liberális Párt – PML, Román Szocialista Párt – PSD, RMDSZ). A koronavírus okozta kihívásokat a román demokráciát érintő jelentős kockázat nélkül kezelték. Egy szélsőjobboldali és rendszerellenes párt, a Szövetség a Románok Uniójáért (AUR) 2020 végén vált először parlamenti párttá, de politikai befolyását más szereplők korlátozzák, akik nem tekintik elfogadható partnernek. Az elmúlt években Románia nem tapasztalt olyan utcai erőszakot, mint pl. Bulgáriában és Moldovában az ilyen jellegű tiltakozásokhoz kapcsolódtak.

Az Alkotmánybíróság és a különleges ügyészségek továbbra is túlméretezett szerepet játszanak a titkos háborúban is, többször felszólították, hogy számos olyan vitában döntsenek, amelyeket a kormányzás normális folyamatában kellene eldönteni (pl. kórházak felügyeleti joga), ez is oka lehet, hogy az alkotmánybírók, ügyészek körül nem transzparens befolyásolási és korrupciós ügyek pattantak ki. Bár a Covid-járvány és az ukrajnai háborúval együtt járó gazdasági, társadalmi bajok már erőteljesen megmutatkoztak 2022 nyarán az infláció és az energiakrízis formájában, a közsférában nem került sor jelentős elbocsátásokra vagy bércsökkenésekre – ami megterhelte a költségvetést. Ennek eredményeképpen a költségvetési hiány soha nem látott szintre [emelkedett őszre: 9%](#). Jó hír, hogy Románia hamarosan mintegy 30 milliárd eurót kap az Európai Unió sürgősségi csomagjából, a hétéves rendes költségvetésen felül. Ez így nagy összeg, és valószínűleg az elköltési kapacitás is kérdésessé válik, mert komoly strukturális korlátok maradtak fenn, mint például az adminisztráció vagy az infrastruktúra és az energiaipar gyengéi, az oktatási és közegészségügyi rendszer súlyos hiányosságai. Az eddigi kormányzati válaszlépéseket az EU inspirálta, de jelenleg az Unió nem rendelkezik egységes energiainfrastruktúra-politikával, vagy konkrét közös biztonságpolitikával. A közsféra, a közigazgatás digitalizálása nem sokat haladt előre annak ellenére, hogy prioritássá nyilvánították és az Európai Unió költségvetéséből fedezték. A laza költségvetés légkörében számos [pénzosztás klientelista vagy pazzló volt](#) – így az ellenzéki önkormányzatok az átlag alatt lettek finanszírozva. A politikai változásokat követően a legfőbb javulás a hitelesség tekintetében tapasztalható. A Nicolea Ciuca vezette kormány és Klaus Johannis elnök következetesek a kommunikációjukban, míg a kormánykoalíció kevesebb energiát fektet a jogállamisággal kapcsolatos vitákra Brüsszellel, mint korábban. A babyboom nemzedék kezd nyugdíjba menni, a fiatalok nem úgy tűnik, hogy be tudnák tölteni az űrt, ez is egy oka annak, hogy az ország jövője, bár nem borús, de bizonytalan. A magyar kisebbség jogigénylése kiterjed az autonómiára is, de mindezt az alkotmányosság

keretében, parlamenti politizálással akarja elérni, ezért sem jelent veszélyt a román államra nézve. Ugyanakkor a korrupció és a gyenge adminisztráció átszövi a társadalom egészét. A román titkos háború tehát belső bizonytalanságot is takar.

Az ukrajnai háború felgyorsította Románia NATO-val való együttműködését, a közös biztonsági megállapodások támogatója egy olyan térségben, ahol az orosz és kínai befolyás jelentkezik. A biztonságpolitika az aktívabb román külkapcsolatok fő területe is. Az ukrajnai orosz invázió általános biztonsági kockázatot jelentett Románia számára, különösen a tengeri kockázatok tekintetében. Fokozottan fennáll a kereskedelmi forgalom megzavarásának veszélye a Fekete-tenger északnyugati részén, ami hatással van a romániai kikötőkbe, köztük Constanțaba és a Duna-deltába tartó tengeri szállítmányokra. A tengeri rakományt érintő kockázatot növelő kulcsfontosságú tényező a tengeri és folyami aknák jelenléte, amely a háború 2022. februári kezdete óta megfigyelhető. A NATO Oroszországgal kapcsolatban megnövekedett fenyegetettségi percepciójával összefüggésben Románia valószínűleg folytatja védelmi képességeinek korszerűsítését, folytatja a további NATO-integrációt és a védelmi együttműködési mechanizmusokban való részvételt, valamint támogatja az Egyesült Államok romániai katonai misszióit. A jelek szerint az Egyesült Államok is felértékelte a fekete-tengeri biztonság fontosságát, egy amerikai tábornok egyenesen Európa [„legsebezhetőbb puha altestének”](#) nevezte, ahol „a kritikus infrastruktúra elleni kibertámadások a geopolitikai ellenfeleinktől kezdve a bűnbandáig egyre szélesebb körű szereplők rendszeres agressziójává váltak”.

A romániai titkos háború eseményei

Románia a globális kiberháború sűrűjében van. Ismeretes, hogy románok látják el részben az [ukrán kormányzat kibervédelmét](#) is a BITDEFENDER cég révén. Ezt az teszi lehetővé, hogy az országnak fejlett kiberkultúrája van: számos cég, startup foglalkozik kiber hadviseléssel, nemcsak a félhivatalos BITDEFENDER óriáscég. Körvonalazódik egy amerikai–ukrán–izraeli–román kiberhadviselési együttműködés régióiban. Fontos 2022 nyári hír, hogy ezentúl [a Romániában is aktív izraeli Cyberglobes cég látja el az ukrán kormányt OSINT szolgáltatásokkal](#).

[Francia szaklap](#) szerint az SBU ukrán titkosszolgálat az OSINT módszerű (Open Source Intelligence – nyílt forrásokat elemző) Cyberglobes [izraeli hírszerző céggel](#) szerződött, a szolgáltatás magában foglalja a szövegelemzést, például a szemantikát, az entitáskivonást és a szófelhőket, valamint meghatározza a közvéleménybefolyásolás módszerét, és grafikus kapcsolati térképet biztosít, amely a különböző közösségi médiák közötti kapcsolatok megrajzolásával tárja fel a szélhámós profilokat. A Cyberglobes az [indiai titkosszolgálat](#) partnere is, és ázsiai [források](#) szerint sokkal fejlettebb a technológiája, mint a titkosszolgálatoknak. A vállalat segítségével az izraeli kormány mintegy 200 terrortámadást hiúsított meg.

A cég értékelésében, minden bizonnyal orosz forrásokat is elemez már évek óta, hiszen az oroszok aktívak Izrael térségében. Várhatóan megnehezedik az orosz illegális ügynökök munkája Ukrajnában és Európában. A legálisok, vagyis a diplomáciai fedéssel rendelkezők közül az [MI5 brit szolgálat](#) szerint mintegy 400-at utasítottak ki európai államokból az elmúlt években. Ha az izraeli cég jelen van Kijevben, akkor az izraeli szolgálatokkal is élénk a kapcsolat. [Nemrég Zelenszkij ukrán elnök](#) amiatt panaszkodott, hogy Izrael nem akarja segíteni a háborús erőfeszítéseit – ez tehát dezinformálás volt. Az ukrán kiberhadviselési képességek ugrásszerűen erősödni fognak már a közeljövőben, és várhatóan hazánk is operatív terepük lesz.

Romániában követhetjük nyomon leginkább térségünkben a magáncégek kiberhadviselését. 2022 márciusában a [FinFisher német-román vállalat](#) működését betiltotta a berlini és a bukaresti kormányzat, miután kiderült, hogy szoftverük segítségével a török rendőrség néhány kattintással megfigyelheti a mobiltelefonokat. A FinFisher állítólag a német szövetségi kormány engedélye nélkül adta el a FinSpy-t a török kormánynak. Az eset tanulságos, mert jelzi azt, hogy a terület nincs lefedve megfelelő törvényekkel, ennek egyik oka lehet újdonsága és képlékenysége mellett az is, hogy gyorsan változnak az üzleti partnerek, a tegnap ellenfele könnyen üzlettárs lehet a jövőben.

Romániában mintegy 4 hivatalos kibervédelmi intézet van (Magyarországon egy) különböző állami intézményekben. Jelzi a terület prioritásait, hogy 2022 áprilisában törvényt hoztak a 2 millió amerikai dollár feletti külföldi [befektetések kibereszközökkel való vizsgálatára](#), a feladat koordinátora a polgári titkosszolgálat, a SRI, a felügyeletet ellátó bizottság tagjai pedig a szaktárcák. Hasonló felügyelőtestület ellenőrzi az állami intézmények kibervédelmét, a SRI gyakran nyilatkozott kormányzati portálok elleni külföldi kibertámadásokról, így [2022 áprilisában az oroszokat nevezték meg](#) tettesként, kijelentve, hogy már mind a három fontos orosz szolgálat, az FSZB, a GRU és az SZVR is tevékeny a kiber hadviselés területén Romániában.

A kiberhadviselés mellett nem meglepő módon a média beszámol a hagyományos hírszerzésről is. 2022 nyarán robban ki a botrány a szerb [NIS energiaipari cég romániai kémkedéséről](#). A többségében orosz tulajdonú NIS romániai leányvállalata, a NIS PETROL szénhidrogének után kutatott a romániai Bánság altalajában, a román elhárítás kiderítette, hogy a kinyert adatokat továbbadhatták Oroszországnak. Alexandr Vucsics szerb elnök azzal védekezett a kémkedési vádak ellen, hogy a „NIS cégnél majdnem mindenki orosz”. Az idei év első kilenc hónapjában a [NIS rekord eredményt ért el](#), a bevétel több mint 90%-kal nőtt. A régióbeli energiaszolgáltatók közül egyedül a GAZPROM többségű NIS tudott rekorderedménnyel teljesíteni idén, amelynek oka az alacsony termelési költségek mellett legfőképpen a Szerbiára számára biztosított kedvező árú orosz olaj volt. Oroszország úgy is fenntartotta a Szerbiába áramló orosz energiahordozók alacsony árát, hogy az olaj piaci ára átlagban 56%-kal emelkedett idén, ezzel pedig a NIS extrém magas profitra tehetett szert

[Gabriel Vlase](#), a román hírszerzés, a SIE igazgatója 2022 júniusában kijelentette, hogy az eddigi fő téma, a terrorizmus helyett a legfőbb kihívás Oroszország lett. Az USA-val szorosan együttműködve, Bukarest számára a legfőbb veszély Oroszország, és a legfőbb biztonsági eszközzé a kiberhadviselés vált.

BULGÁRIA

Politikai háttér

A bolgár gazdaság 2022 elejére [behozta](#) a Covid-járvány idején létrejött lemaradást, csökkent a munkanélküliség, de az ukrajnai háború, és a folyamatos belpolitikai bizonytalanság zavarokat gerjesztett a gazdaságban: magas az infláció és a költségvetési deficit, csökkent a vásárlóerő, megrekedtek a befektetések. Bár az ország gazdasági kapcsolatai Oroszországgal és Ukrajnával alacsony szintűek, az energiaárak elszabadulása áttelésen a háború gazdasági áldozatává tette Bulgáriát is. A bolgár gazdaság az EU-s átlagnál jóval magasabb energiaigényű, de a folyamatban lévő gázvezeték-, és atomerőműbővítési projektek csak közép-távon hoznak eredményt. Az augusztusig kormányzó Kiril Petkov progresszivisták miniszterelnök a gazdasági és politikai válságból való kilábalást a modernizáció gyorsításában látta, a befektetések elősegítése érdekében előre hozta az euró bevezetését, és az EU újjáépítési alaphoz (EU RPR projekt) ambiciózus infrastruktúraépítő programot hirdetett. A 2022. október második előrehozott parlamenti választáson a GERB jobboldali párt győzött ugyan 25%-kal, de november végéig nem sikerült kormányt alakítania az erősen megosztott parlamentben, így jelenleg a Golob Donev ügyvivő miniszterelnök vezeti a kormányt.

Az ország [reformokra éheznek](#), le van maradva az adminisztráció digitalizálásával, az uniós támogatású Fenntartható Fejlődés Projekt beindításával – utóbbinak része a gazdaság dekarbonizációja, ami nehezen kivitelezhető válságidőben. A harmadik legnagyobb párt, a szocialisták lassabb dekarbonizációt és óvatosabb Oroszország politikát szeretnének, a szintén parlamenti Újjászületés szélsőjobboldali mozgalom pedig oroszbarát politikát és további szénbányák megnyitását akarja. Az oroszbarát politika tehát Bulgáriában is markáns energiapolitikai elképzelésekkel társul. A pártok tisztában vannak a reformok szükségével, együttműködésüket korrupciós ügyek, érdekcsoportok helyezkedése is gátolja.

2022 novemberében a korrupciós ügyekkel vádolt volt miniszterelnök, Bojko Boriszov, jelenleg a győztes jobboldali GERB párt elnöke, [kizárta azt, hogy miniszterelnök legyen](#), lehetőséget adva ezáltal egy EU-barát, szocialistákat is magába foglaló kisebbségi kormány megalakítására. A parlament közel felét adó új pártok nem támogatnák a szemükben lejáratott régi pártok (GERB, szocialisták, török párt) esetleges kormányalakítását. A választások második helyezettje, a Kiril Petkov vezette progresszivisták új tömörülés, a Folytatjuk a Változást Párt pártok feletti technokrata kormányt szeretne. Véleményem szerint egyik változat sem

lehet tartós. Egy parlamenti kisebbség által támogatott kormány a nagyon megosztó politikai témák miatt hamar megbukna, egy technokrata kormánynak pedig nem lenne apparátusa megvalósítani programját, hiszen a vidéki üzletember-politikusok nem bíznának benne.

Bulgáriában tehát elhúzódó belpolitikai válság várható, de a helyzet nem reménytelen, mert meglátásomban egy jövőendő politikai szövetséget vetít előre az, hogy a nyugatbarát parlamenti pártok 2022. november 18-án megszavazták az amerikai [F-16 vadászrepülőök beszerzését](#). Az ország biztonságának legfontosabb szavatolója, az USA tehát érdekelt a katonai beszerzést megszavazó pártok további kormányzati együttműködésében.

A bulgáriai titkos háború főbb eseményei

A belpolitikai cselekvésképtelenséget társadalmi elégedetlenség kíséri, gyakoriak az életszínvonal csökkenése miatti a tüntetések, sőt a bulgáriai mintegy 15–20 ezer fős orosz expat közösség oroszbarát tüntetései váltják a nagyszámú ukrán menekültek demonstrációit. Ezekre az elégedetlenkedésekre épült rá az idén a titkos háború.

[2022 márciusában Kiril Petkov](#) akkori miniszterelnök nyilatkozata szerint a bulgáriai korrupciós modellek mélyen gyökereznek az orosz befolyásban és a korábbi bolgár állambiztonság tagjait is magában foglaló orosz, illetve szerb szolgálatok hálózatában. „Mindez azt jelenti, hogy a korrupció elleni küzdelemnek az orosz befolyás és a korábbi bolgár kormányokat, és a nem kormányzati szektort, sőt az akadémiai szektort és az üzleti élet nagy részét is hatalmába kerítő korábbi titkosszolgálatok hálózatának megfékezésére kell irányulnia” – fejtette ki. Bejelentése mintegy indokolta az [ATOS Scurity Operation Center](#) (Biztonsági Műveleti Központ – SOC) áprilisi megnyitását. A SOC egy amerikai cég, szófiai intézetének létrejöttét az amerikai kormány támogatta, feladata a térség NATO-államai kibevédelmének biztosítása. Az ATOS az állami és magánszervezetek, különösen a kritikus és érzékeny iparágakban tevékenykedők biztonsági és adat szuverenitási igényeit kívánja megoldani azzal, hogy a horvátországi, lengyelországi és romániai SOC-ok mellett egy további, mesterségesintelligencia- és ML-alapú (gépi tanulás) térségbeli SOC-ot kínál számukra. Ez támaszkodik az ATOS OneCloud Sovereign Shield rendszerre, amely segít az ügyfeleknek visszaszerezni a teljes ellenőrzést az általuk előállított és kicserélt adatok felett. A cég technológiája képes aktív intézkedésekre, vagyis kiber támadásra is.

A [titkos háború első jele](#) 2022 márciusában mutatkozott, amikor az oroszoknak való kémkedésért letartóztattak Valentin Cankov bolgár tábornokot, volt londoni és washingtoni katonai attasét, honvédelmi miniszteri tanácsadót. Az oroszokat többek között az amerikai F-16 vadászbombázók beszerzése érdekelte.

[2022 áprilisában](#) Kiril Petkov akkori bolgár miniszterelnök a médiának azt mondta, hogy országának a szomszédos Észak-Macedóniával folytatott vitáit az orosz hírszerzés súlyosbította. „Jelentették nekem, hogy orosz kémek kifejezetten Bulgária és Észak-Macedónia kapcsolatai ellen dolgoztak” – mondta. „Valaki megpróbálja jogtalanul képviselni Bulgária érdekeit” – tette hozzá, arra célozva, hogy egy önjelölt bolgár kulturális képviselő, művelődési központ működik a szomszéd államban. A kulturális központot nem a bolgár kormányzat vagy más bolgár szervezet hozta létre, és uszító hatású üzenetei voltak. Ugyancsak áprilisban a bolgár Különleges Ügyészség vizsgálta az ország Nemzetbiztonsági Ügynökségében folyó állítólagos orosz kémtevékenységet, és házkutatást tartott az irodákban. [Rumen Radev](#) elnök, aki arról ismert, hogy Moszkvával szemben puhább vonalat képvisel, megvédte az ügynökség munkáját.

Az elmúlt néhány évben Bulgária kémkedés miatt számos orosz diplomatát utasított ki, és letartóztatott velük együttműködő bolgárokat is 2021-ben, utóbbiak közül hárman a bolgár honvédelmi minisztériumban voltak vezető beosztásban. Néhány közelmúltbeli kiutasítást azonban pusztán PR-trükköknek minősített a GERB-kötődésű Ivan Gesev főügyész, vélhetően azért, hogy imázsát erősítse az akkori atlantista Petkov kormánnyal való konfliktusa során. A számos letartóztatás és vád ellenére senkit sem ítélték el kémkedésért.

Ugyancsak tavasszal az ügyészség vizsgálatot indított [Elena Guncseva képviselő](#), az oroszbarát szélsőjobboldali Vázzásdáné (Újjászületés) párt tagja ellen, miután egy Facebook-bejegyzésben azt írta, hogy reméli, a kormányt egy orosz rakéta fogja eltalálni. A bejegyzésben reményét fejezte ki, hogy „az egyik orosz rakéta megsemmisíti a szófiai Minisztertanácsot”, ha Bulgária fegyvereket küld Ukrajnának, és az ukrán elnököt „Zelenszkij bohócnak” nevezte. Az ellene felhozott vád hazaárulás volt.

A [Svéd Védelmi Kutatási Ügynökség 2022 áprilisában](#) jelentést tett közzé az európai orosz háttérű kémügylek ugrásszerű növekedéséről. A jelentésben kiemelt helyet foglalt el a 2021-i csehországi fegyvergyárnál történt robbantás, és az itt gyártott fegyverek bolgár közvetítője elleni merényletsorozat leírása. A svédek szerint már 2021 nyarától háborúra készült a Kreml. Az előbb említett csehországi robbantás, és a bulgáriai merényletek tetteit a [Bellingcat oknyomozó hírportál névre és fényképre lemenő részletességgel](#) azonosította mint az orosz katonai szolgálat, a GRU munkatársait. A meglepően pontos azonosítást azette lehetővé, hogy a Bellingcat munkatársai állítólag behatoltak a GRU székháza közeli parkolóórák szoftverjébe, a bankkártyával fizetőkhöz nevet, és arcot is tudtak társítani.

Április folyamán egy amerikai „civil szervezet” megszelloztette, hogy az [izraeli Circle kiberhadviselési magáncég](#) a bolgár hivatalos telefonhálózatban végez lehallgatásokat.

Júliusban orosz pénzek elfogadásáért [vádát emeltek több bolgár](#) közéleti személyiség ellen. A bolgár titkosszolgálat közlése szerint több tucatnyi politikus,

tévés személyiség, újságíró havonta 2000 amerikai dollárt fogadott el orosz propaganda terjesztésének fejében. A bolgár kormányzat a kialakult helyzetet mintegy [70 orosz diplomata](#) júniusban történt kiutasítására használta.

Szintén júliusban zajlott le mintegy 8 ország részvételével a bolgár partoknál és részvétellel a [Breeze \(szellő\) NATO tengeri hadgyakorlat](#). [„Az Egyesült Államok NATO iránti elkötelezettsége minden területre kiterjed, és különösen a globális tengerhajózásra, amelyre a világ az élelmiszerek, az energia és a kereskedelem biztonságos szállítása érdekében támaszkodik” – fogalmazott az amerikai haditengerészet a hadgyakorlatról tartott nyilatkozatában.](#)

A SOC szófiai kibervédelmi központ működése ellenére a [Killnet orosz hacker-csoport](#) 2022 októberében részben sikeres adathalász támadást indított bolgár kormányzati internetes portálok ellen. Emellett a Killnet csoport Gosev főügyésznek trágár üzenetet küldött, vélhetően az orosz diplomaták kiutasítása miatt. A kibertámadások miatt több bolgár minisztérium internetes oldala összeomlott, az esemény azon a héten történt, amikor orosz média Bulgáriát is fel vélte fedezni a [kercsi szoros hídjának felrobbantása](#) mögött. Orosz rendőrségi források szerint a robbanóanyag bolgár kikötőkön keresztül távozott Oroszország felé.

Az amerikai [CEPA intézet augusztusi jelentése](#) szerint Kína is próbálkozik befolyásának kiterjesztésére Bulgáriában. A kínai–bolgár kétoldalú kapcsolatok kihűltek 2000 után, amikor a bolgár kormányzat határozottabban vállalt fel atlantista irányt. A tanulmány szerint a kínaiak bolgár politikusokat, médiaembereket környékeznek meg annak érdekében, hogy Bulgária ne váljon Pekinget elítélő orszaggá. Nem látom, hogy Kína különösen érdekelt lenne Bulgáriában, hiszen csupán [120 millió](#) dollárnyi befektetése van itt, tehát az amerikai figyelmeztetés inkább csak hosszú távú megelőző intézkedés lehet.

A [francia titkosszolgálat](#) 2022 októberében jelentést tett közre, miszerint Oroszország elkezdte ügynökhálózatának újjáépítését Európában, elsősorban a katonai szolgálat, a GRU által. A Balkánon a kiemelt működési terep Bulgária.

KÖVETKEZTETÉSEK

Elemzésemben nyilvános forrásokból merítettem, ami csak egy kis része lehet a titkos háború valós történéseinek, de így is tanulságos amennyiben tükrözi a média percepcióját a témáról, valamint prioritásokat, trendeket sejtet. Mindhárom államban a médiában megjelentekre jelentős befolyása van a kormányzatnak. A 2022. február 24. és 2022. december 1. közötti dátumozású médiaanyagoknak jártam utána angol és román keresőszavakkal (intelligence, spy, secret war, spionaj, servicii secrete) a Google keresőben.

A médiaforrásokat értékelve elmondható, hogy az idézett 61 cikkből 19 Moldovával, 21 Romániával, 21 pedig Bulgáriával foglalkozik. Nagyságánál fogva Románia a legfontosabb a vizsgált országok között, szembevetve a nyilvánosság

visszafogottsága a titkos háború ügyében – ami tükrözi a bukaresti kormány nyilatkozatainak az óvatosságát is az ukrainai háború, és a moldovai helyzet témáiban. A médiacikkeket származási országuk szerint is vizsgáltam. Eszerint a titkos háborúról Moldova és Románia vonatkozásában a legtöbb cikk EU-s tagországokból származik, míg Bulgáriáról az Egyesült Államok médiája adott több hírt. Ebből arra következtetek, hogy a Nyugat szerint Moldovát és Romániát elsősorban az EU finanszírozása stabilizálhatja, míg Bulgáriában a biztonságpolitikai kihívások és a tét oly nagyok, hogy az USA érdeklődése indokolt. A brit nyilvánosság sajnálatosan alig foglalkozik a témákkal, a német média pedig inkább csak az emberi jogokat és a törvényességet feszegető lehallgatásokat tárgyalja. Oroszországtól eltekintve csupán a francia média követi témánkat rendszeresen. A vizsgált 61 cikkben Magyarország alig szerepel, pl. szerbiai NIS cég vagy a Pegazus lehallgatási botrány ügyeiben említik. Kevés szereplésünk azt jelentheti, nem vagyunk különösebb probléma, de azt is, hogy nem vagyunk különösebben fontosak sem. A vizsgált hírek már mintegy fele a kiberhadviseléssel kapcsolatos, jelezve a titkos hadviselés trendjeit.

Aggasztóan eltávolodott egymástól a nyugati és az orosz nyilvánosság percepciója az ukrainai háborúról, és moldovai, román, bolgár helyzetről. Így pl. az oroszok úgy vélhetik, hogy csak az őket illető, elvesztett pozíciójukat szerzik vissza Kelet-Európában és a Balkánon. Magyarország szomszédságában párhuzamos világok jönnek létre történelemszemléletben, nemzetfelfogásban, modernizációs elképzelésekben. Ez Magyarországnak, a Nyugatnak nem kedvező folyamat, hiszen megtörhet térségünk együttműködése, viszonylagossá válnak civilizációs értékeink, sérülnek a demokratikus jogok, és féltő, hogy a konfliktus kiéleződésével a szembenálló nagyhatalmak egyre inkább leírható eszköznek tartanak küzdelmükben. A katonai konfliktus várható téli alábbhagyásával párhuzamosan szerintem felfut a hibrid hadviselés, a titkos háború a 3 vizsgált államban, hiszen pl. a tél előhossa az energiaügyi gondokat. Emiatt is Magyarországot növekvő mértékben az ukrainai háború függvényében ítélik majd meg.

A fenti eseteírásokból kitűnik, az orosz fél követi az USA által a titkos háborúban mozgatott széles körű együttműködések modelljét. Task force-ot alakítanak ki a titkosszolgálat, az üzleti élet, a civil szervezetek, pártok, média képviselőiből. Érdekes, hogy az orosz fél egyre inkább pénzzel és nem ideológiával motiválja ezen szerveződések (lásd Csájka üzletember moldovai működését). Természetesen ezen szerveződések nem transzparenssek, Magyarországnak akkor lehet befolyása rájuk, ha tagjai vagyunk. Térségünkben leginkább Románia követi a korszerű titkos háború ezen technikáját, tanulság számunkra, hogy helyi és külföldi szövetségesek nélkül nem boldogulunk ezen a területen. Minden ilyen szövetséget a bizalom tesz lehetővé.

Ugyancsak tanulságos, hogy az ukrán SBU és társai a nagyhatalmak szolgálataival egyenrangú félként működnek a vizsgált régióban. Jelentős az apparátusuk, korszerű a technikájuk, lásd a mintegy 6000 megszerzett és megfejtett

Miljutyin–Csájka üzenetet. Részben az ukrán kormányzat figyelmeztetések közzönhetően Moldovában alábbhagytak 2022 novemberére az utcai tömegtüntetések. Ezután az orosz fél, mintha belátta volna moldovai átmeneti kudarcát, a Chişinăuval való konfrontáció területét az energiapolitika síkjára helyezte. A vetélkedő hatalmak keresik azokat a működési területeket a médiában, társadalmi elégedetlenségben, nagypolitikába, gazdaságban, vagyis a hibrid konfrontációban, ahol előnyben vannak. Ez többnyire mindig is így volt, az újdonság az, hogy gyorsan tudnak más területre váltani, és a küzdelem egyre inkább a kibertérben is megjelenik.

A NIS romániai leányvállalatának kémügye rámutat az orosz érdekvégyesítés rejtett tartalékaira térségünkben. Csalódhatnak tehát azok, akik Moszkva befolyásának gyors csökkenésére számítanak tágabb régiókban. A moldovai orosz titkos háború, és a NIS este is rámutat, hogy a Kreml a számára jobb pályának mutakozó energiapolitika felé igyekszik terelni a konfrontáció csataterét. Ezt minden bizonnyal észleli az USA is, és várhatóan növekvő mértékben próbálja majd meggyőzni európai partnereit az orosz energiaforrásokról való leválásra 2023 tavaszától.

A bulgáriai titkos háború, a SOC kibervédelmi központ, és más jelek arra mutatnak, hogy az Egyesült Államok Bulgáriát különleges műveleti központtá tette, akárcsak az oroszok már régebb tették ezt a szakadár Transznisztriával. Szembeötlő Románia óvatossága ebben a folyamatban.

Oroszország februári ukrajnai inváziója legalább olyan mértékben növelte a biztonsági kockázatokat a Fekete-tenger térségében, mint a Baltikumban, a tengeri szállítmányok fokozott veszélyeztetettségével és a légi közlekedés megnövekedett kockázatával. Romániában és Bulgáriában regionális NATO-koordinációs egység, támaszpontok és amerikai rakétapajzrendszer működik, a NATO tengeri hadgyakorlatok pedig folytatódnak a Fekete-tengeren és a Duna-deltában. Oroszország haditengerészeti katonai jelenléte a Fekete-tenger északnyugati részén növeli a kereskedelmi forgalom megzavarásának és a nem szándékos tengeri incidensek kockázatát. A kibertámadások kockázata továbbra is komoly marad.

Első látásra Oroszország veszít moldovai, romániai, bulgáriai befolyásából, elbukja a titkos háborút. A Nyugat technikai fölénye már a hagyományos operatív ügynöki munka területén is tapasztalható, számos orosz ügynök bukott le pl. az arcfelismerő technológia miatt. De éppen a gyorsan változó kiberhadviselés mutat rá arra, hogy a titkos háború folyamata nem lineáris, inkább hullámszó és konfúz (lásd az orosz lehallgatás elleni fellépés témájú moldovai RISE rendezvény orosz lehallgatását), győztest csak hosszútávon hirdethetünk – bár az, hogy mit jelent a győzelem, és azt az államok pontosan milyen összessége éri el, szintén bizonytalan. 2022–2023 telén várhatóan lelassulnak az ukrajnai hadműveletek, 2023-ban egy rendkívül bonyolult, és sok előre alig látható veszéllyel terhes, globális szinten működő biztonságpolitikai játszma várható – amelyhez képest az 1962-es kubai rakétaválság amatőr szintű kihívásnak tűnhet. Drukkolok annak, hogy a nyugati civilizáció és a demokrácia ne szenvedjen maradandó sérülést.